

N:o 227.

Af herr **Strömberg**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag för anläggning af ny farled mellan Vänersborg och Göteborg.

Med anledning af en till Riksdagen aflämnad Kungl. Maj:ts proposition n:o 130 om anslag för anläggning af ny farled mellan Vänersborg och Göteborg anhåller undertecknad om att få väcka följande motion.

Under den tid, Nya Trollhätte kanalbolag ägde jorden i Trollhättan utarrenderades byggnadstomter på mycket billiga villkor. Detta hade till följd att ett större antal mindre boningshus uppfördes af platsens arbetare. Sedan staten inköpt kanalbolagets egendomar förnyades vid utgången af år 1906 de mellan kanalbolaget och arrendatorerna upprättade kontrakten fast efter helt andra bestämmelser; utom det, att arrendesumman blef mångdubbelt större än hvad den förut varit, infördes en bestämmelse af följande lydelse:

»Arrendatorn är skyldig att, om sådant från statens sida påfordras, när som hälst under arrendetiden 6 månader efter uppsägning afträda tomten.

Måste arrendatorn vid utgången af arrendetiden afträda tomten af den anledning att styrelsen vill disponera tomten eller nödsakas arrendator att på grund af uppsägning, hvarom i näst föregående moment sägs, afträda tomten före arrendetidens slut äger han af kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk bekomma ersättning för byggnader, hvilkas uppförande påbörjades före år 1905 efter värdering af tre skiljomän jämlikt lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, dock ej med högre belopp än byggnadernas värde enligt 1904 års taxering.

För öfriga byggnader å tomten är arrendatorn icke berättigad någon ersättning, och åligger det arrendatorn att på sin bekostnad

hafva bortflyttat desamma från tomten före afträddandet, vid påföljd att sådant eljest må på arrendatorns bekostnad af styrelsen verkställas.»

För jämförelse torde här böra erinras om motsvarande paragraf i arrendekontraktet med Nya Trollhätte kanalbolag, som hade följande lydelse:

»Skulle Nya Trollhätte kanalbolag af en eller annan orsak innan förloppet af den tid för hvilken tomtebrevet gäller vilja till sig inlösa tomt med därå uppförda byggnader, förbehåller sig bolaget denna rättighet emot skyldighet att med tjugufem procent utöfver det värde, som genom ömsesidigt valda gode män åsättes lägenheten, densamma inlösa.

En jämförelse af dessa bestämmelser gifver vid handen, att husägarna genom att underskrifva de af styrelsen för kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk upprättade arrendekontrakten kommit i en belägenhet, som för de flesta bli rent af ruinerande.

Detta framträder med ännu större tydlighet genom nedanstående uppgifter om taxeringsvärden 1904 och hyresintäkter 1908 för de af kanalbygget berörda tomterna:

N:o	Tomt.	Taxeringsvärde.	Rum och kök.	Hyresinkomst.
3	Ormen	8,000: —	16 st.	kronor 1,540: —
» 4	»	3,500: —	9 »	» 678: —
» 5	»	6,000: —	14 »	» 862: —
» 6	»	4,500: —	11 »	» 700: —
» 3	Dufvan	3,500: —	11 »	» 550: —
» 4	»	4,000: —	10 »	» — —
» 5	»	3,000: —	7 »	» 425: —
» 3	Fågeln	4,500: —	15 »	» 755: —
» 4	»	4,000: —	12 »	» 600: —
» 5	»	2,500: —	6 »	» 315: —
» 6	»	12,000: —	23 »	» 1,400: —
» 2	Fisken	3,000: —	8 »	» 865: —
» 3	»	1,500: —	6 »	» 300: —
» 4	»	1,500: —	4 »	» 175: —
» 5	»	10,500: —	28 »	» 1,200: —
» 6	»	5,900: —	27 »	» 1,075: —
» 3a	Hörnet	2,000: —	5 »	» 300: —
» 3b	»	3,000: —	11 »	» 600: —
» 4	»	4,300: —	14 »	» 800: —
» 5	»	6,500: —	19 »	» 1,100: —

	Tomt.	Taxeringsvärde,	Rum och kök.	Hyresinkomst.
N:o 6 kv.	Hörnet	1,500: —	6 st.	kronor 475: —
» 7 »	»	5,500: —	15 »	» — —
» 2 »	Nymfen	1,800: —	6 »	» 300: —
» 3 »	»	3,000: —	10 »	» 600: —
» 4 »	»	4,000: —	13 »	» 678: —
» 2 »	Holmen	800: —	3 »	» 160: —

Dessa siffror visa i hvad mån lägenheternas värde blir tillgodosedt genom gällande kontraktsbestämmelse som beräkningsgrund.

Häremot kan anmärkas, att husägarna själfva få taga följderna af att husen upptaxerats för lågt, då de icke varit nog förtänksamma att få dem upptagna till dess fulla värde.

Som en förklaring till att hvarken de eller taxeringsmännen ansett skäl värdesätta husen med högre belopp må anföras, att de flesta af dessa husägare äro till åren komna och dessutom haft rätt dryga utgifter för dränering å sina af växelvis berg och vattensjuka sänkor bestående boplatser. Å andra sidan bör påpekas, att, vid tiden för 1906 års utlöpande med Nya Trollhätte kanalbolag ingångna kontrakt, husägarna gentemot den nya arrendegifvaren, kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk, stodo inför alternativten att godkänna det förelagda kontraktets villkor eller ock att flytta husen till annan plats.

Enhvar inser lätt, att det sistnämnda varit för dem med sina små resurser hart när omöjligt, hvarför de också underkastade sig statens villkor, därvid i mycket byggande på ett yttrande, som kanalverkets chef fällde till svar på en interpellation rörande denna fråga å en kommunalstämma i Trollhättan den 30 oktober 1906. Hans svar var: »Ingen skall behöfva förlora på staten».

Det är naturligtvis icke meningen att med detta söka göra gällande några juridiskt bindande anspråk; tomtkontrakten i all sin tydlighet ge intet stöd för någon ersättning utöfver husens värde enligt taxeringen af år 1904. Men det är att hoppas, att ej vare sig regering eller Riksdag i någon mån skall låta det stanna vid hvad de enligt juridisk förpliktelse äro skyldiga till, utan, hvad som af ålder varit sed, äfven taga hänsyn till hvad skäligt och billigt vara kan.

Det torde också för staten vara mindre angenämt att just i begynnelsen af detta miljonföretag tvinga dessa ålderstigna arbetare att lämna sina hem, som de genom lifslånga besparingar af sina arbetslöner åstadkommit, utan att ge dem den ersättning härför, som något så när motsvarar husens egentliga värde.

På grund af hvad som sålunda anförts, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen, därest den bifaller Kungl. Maj:ts proposition om anslag för anläggning af ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, äfven må ta hänsyn till de husägare i Trollhättan, som till följd af ett dylikt beslut måste lämna sina på statens mark uppförda boningshus, samt tillerkänna dem, oafsedt den inskränkande bestämmelsen i arrendekontrakten, full ersättning för husens värde efter värdering jämlikt lagen om skiljemän den 28 oktober 1887.

Stockholm den 30 mars 1909.

Gustaf Strömberg.
